

Jednym Głosem dla Psychiatrii

Kwartalnik Rzecznika Praw Pacjenta poświęcony
wszystkim, którym dobro psychiatrii leży na sercu

Profesor **Barbara Remberk**
Walczcie! Nigdy się nie poddawajcie!

**Prawa dziecka – pacjenta
w szpitalu psychiatrycznym**

**Nagroda Aureliusza
dla Biura Rzecznika Praw Pacjenta**

BIURO RZECZNIKA PRAW PACJENTA

Rzecznik Praw Pacjenta

Bartłomiej Chmielowiec

Zastępca Rzecznika Praw Pacjenta

Grzegorz Błazewicz

Dyrektor Generalny

Jarosław Fiks

DEPARTAMENT DO SPRAW ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Dyrektor: Grzegorz Saj

Specjalista: Magdalena Wróbel-Pawelec

Zastępca Dyrektora: Anna Panufnik

Specjalista: Małgorzata Strowska

Wydział Rzeczników Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego I

Starszy Specjalista: Barbara Olszowy

Wydział Rzeczników Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego II

tymczasowy wakat

RZECZNICZY PRAW PACJENTA SZPITALA PSYCHIATRYCZNEGO

1. Województwo dolnośląskie

Mateusz Kępa

Izabela Rucińska

Barbara Szajnocha

Halina Zdral

2. Województwo kujawsko-pomorskie

Iwona Jagas

Sebastian Sobierajski

3. Województwo lubelskie

Justyna Dąbrowska

Jacek Jaworski

Magdalena Kaciuczyk

Małgorzata Kowalczyk

4. Województwo lubuskie

Jolanta Balcerzak

Krystyna Grochmalska

5. Województwo łódzkie

Małgorzata Staśkowiak

Joanna Zdanowicz

6. Województwo małopolskie

Agata Jakubowska

Małgorzata Kozieł

Maciej Zieliński

7. Województwo mazowieckie

Maria Gańczyk-Wojciechowska

Magdalena Głowacka-Ludwiczak

Katarzyna Latuszek-Pasternak

Andrzej Nawrocki

8. Województwo opolskie

Danuta Rucińska

Liliana Widawska-Szymków

9. Województwo podkarpackie

Mariola Biruś

Dorota Bobko

Kamil Lewko

Beata Oleniacz

10. Województwo podlaskie

Martyna Bagińska

Lidia Smyk

11. Województwo pomorskie

Kamila Jakóbowska

Dorota Marcinkowska

Andżelika Piątkowska

12. Województwo śląskie

Stanisław Frydrychowicz

Adriana Hajdarowicz

Dominik Miedziak

Magdalena Stasiak

Arkadiusz Warzycha

Marek Zimnal

13. Województwo warmińsko-mazurskie

Anna Bejnar

Dorota Ciruk

Ewa Górko

14. Województwo świętokrzyskie

tymczasowy wakat

15. Województwo wielkopolskie

Dominika Opała

Magdalena Popiołek

Katarzyna Stępczak

16. Województwo zachodniopomorskie

Barbara Lipecka

Wojciech Martyna

Dane kontaktowe wraz z wykazem podmiotów, w których pełnią funkcję Rzecznicy Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego, znajdują Państwo na stronie Rzecznika Praw Pacjenta pod adresem:

<https://www.rpp.gov.pl/o-biurze/rzecznicy-praw-pacjenta-szpitala-psychiatrycznego/>

Witajcie wakacyjnie!

„Wakacje, znowu są wakacje. Na pewno mam rację, wakacje znowu są”. Słowami popularnej piosenki Kabaretu OTTO witamy serdecznie Czytelników „Jednym Głosem dla Psychiatrii”.

Cieszymy się bardzo, że znowu możemy spotkać się na łamach naszego kwartalnika. Co tym razem w nim znajdziecie? Dużo, dużo materiałów dla dzieci i młodzieży. I o młodzieży. O młodzieży, która jeszcze nie skończyła czterdziestu lat i utworzyła Radę Młodych Ekspertów. O swojej pracy na rzecz dzieci i młodzieży opowiedziała nam konsultant krajowa w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży prof. Barbara Remberk. Czy wiecie co to jest Karta Praw Dziecka – Pacjenta? Nie? Naprawdę?! To się dowiecie. Przeczytajcie ją dokładnie, aby znać prawa najmłodszych pacjentów w szpitalu!

Jest też coś dla naszych dorosłych Czytelników – gościmy w historycznych murach Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, na Kongresie Psychiatrii Sądowej w Łodzi, a organizacje pacjentów zaprosiliśmy do naszego Biura przy Młynarskiej. Uwaga! Uwaga! Mamy też konkurs! Czekają atrakcyjne nagrody!

Zaproszenie do współpracy jest ciągle aktualne, a wszelkie pomysły przesyłane na adres: jednymglosem@rpp.gov.pl lub przekazywane do Rzeczników Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego pracujących w szpitalach i oddziałach psychiatrycznych, przyjmujemy z wielką radością i wdzięcznością.

„I koniec wakacji i śpiewamy od nowa. Chodzę do szkoły, różne stopnie zbieram”. Nie, jeszcze nie koniec! Jeszcze są wakacje. Na pewno mam rację, wakacje, jeszcze są!

Pozdrawiam serdecznie
Grzegorz Saj
Dyrektor
Departamentu ds. Zdrowia Psychicznego

Nagroda Aureliusza dla Biura Rzecznika Praw Pacjenta

W dniach 10–11 maja w Łodzi odbył się V Międzynarodowy Kongres Psychiatrii Sądowej. Wydarzenie zgromadziło przedstawicieli zawodów medycznych i prawniczych oraz reprezentantów instytucji działających na rzecz ochrony zdrowia psychicznego.

Kongres rozpoczął się od wręczenia nagród Aureliusza. Są one przyznawane przez kapitułę w składzie: prof. Zbigniew Lew-Starowicz, prof. Piotr Gałęcki, Konsultant krajowy w dziedzinie psychiatrii oraz dr Krzysztof Eichstaedt, sędzia Sądu Apelacyjnego w Łodzi, w trzech kategoriach: Prawa pacjenta, Postać, Publikacja.

W kategorii „Prawa pacjenta” nagrodę Aureliusza otrzymało Biuro Rzecznika Praw Pacjenta. – *Jestem tym wyróżnieniem zaszczycony. Otrzymałą nagrodę traktuję jako podziękowanie za dotychczasowe działania, a jednocześnie wyzwanie do jeszcze bardziej wzmożonych starań na rzecz osób doświadczających kryzysu psychicznego* – powiedział Rzecznik Praw Pacjenta po odebraniu statuetki.

W kategorii „Postać” nagrodzony został dr n. med. Sławomir Murawiec, członek Zarządu Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego, zaś w kategorii „Publikacja” wyróżniono redaktor Hannę Zielińską, autorkę cyklu audycji „Dobrostan” poświęconych m.in. zdrowiu psychicznemu.

Laureaci nagrody Aureliusza 2019: Rzecznik Praw Pacjenta Bartłomiej Chmielowiec, Hanna Zielińska, autorka cyklu audycji „Dobrostan”, dr n. med. Sławomir Murawiec, członek Zarządu Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego

Nagroda odwołuje się do maksymy cesarza Marka Aureliusza „*Furosi fati infelicitas excusat. Satis furore ipso punitur*” – „Nieszczęście losu szalonego sprawia, że nie można go winić. Dość już ukarało go własne szaleństwo”. Rzeźba przypomina o potrzebie wrażliwości na los ludzi doświadczających kryzysu psychicznego, w szczególności w zakresie ich sytuacji prawnej. Zawarty w formie rzeźby motyw Temidy jest symbolem praworządności i sprawiedliwości. Postać młodzieńca Aureliusza nawołuje o szlachetne traktowanie osób chorych psychicznie, a motyw motyla, który jest symbolem duszy, nadaje całości charakteru zmienności i ulotności.

Rzecznik Praw Pacjenta wziął także udział w debacie poświęconej aktualnej sytuacji w psychiatrii sądowej. *Psychiatria sądowa jest obszarem, który wymaga interdyscyplinarnego podejścia i współpracy wielu środowisk: zawodów medycznych, prawniczych, instytucji pomocy społecznej, służby więziennej, ministerstw, urzędów i instytucji zaangażowanych na rzecz ochrony praw pacjenta, obywatela i człowieka* – wskazał Bartłomiej Chmielowiec.

Więcej informacji o Kongresie, w tym obszerną fotorelację znaleźć można na stronie: www.kps.org.pl.

Rzeźba Aureliusz to nagroda, statuetka, która ma szczególny wymiar. Jej indywidualna forma podkreśla wyjątkowość wyróżnionych osób, które w sposób nieoceniony przyczyniają się do działań na rzecz osób doświadczających kryzysu psychicznego

Rada Młodych Ekspertów ds. zdrowia psychicznego

Bardzo cenię sobie wiedzę i doświadczenie zawodowe szanownego grona profesorów, chcę także z najwyższą uwagą wstąpić się w głos młodego pokolenia – mówił Bartłomiej Chmielowiec, Rzecznik Praw Pacjenta podczas inauguracyjnego posiedzenia Rady Młodych Ekspertów, które odbyło się 17 czerwca w Warszawie.

Rozmowy i dyskusje znamienitych profesorów psychiatrii podczas XX Lubelskich Dni Naukowych, udział w sesji Sekcji Kształcenia Specjalizacyjnego Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego podczas Kongresu Psychiatrii w Wiśle – to wtedy zrodził się pomysł powołania tego gremium.

Rada Młodych Ekspertów jest organem doradczym Rzecznika Praw Pacjenta w zakresie ochrony zdrowia psychicznego. Składa się z osób, które nie ukończyły 40 roku życia i pra-

Katarzyna Julia Kowalska – przewodnicząca Rady, doktor nauk prawnych, radca prawny, pracownik naukowy Uniwersytetu Warszawskiego

cują na rzecz osób doświadczających kryzysu psychicznego.

O zadaniach Rady i osobach, które ją tworzą opowiada jej Przewodnicząca dr n. praw. Katarzyna Julia Kowalska.

Pani Doktor w czerwcu, na mocy zarządzenia, Rzecznik Praw Pacjenta powołał do życia Radę Młodych Ekspertów. Czym ona będzie się zajmować?

Rada ma za zadanie: identyfikowanie obszarów problemowych w psychiatrycznej opiece zdrowotnej, w szczególności tych, które wpływają na poziom bezpieczeństwa pacjentów; przedstawianie Rzecznikowi wniosków lub opinii dotyczących podjęcia działań legislacyjnych z zakresu praw pacjenta i ochrony zdrowia psychicznego, proponowanie rozwiązań systemowych mających na celu zwiększenie jakości i dostępności do świadczeń opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień, opiniowanie wskazanych projektów aktów prawnych, proponowanie i realizowanie inicjatyw tworzących płaszczyznę dialogu między środowiskiem pacjentów i pracownikami ochrony zdrowia, podejmowanie działań wspierających nawiązywanie krajowej i międzynarodowej współpracy młodych naukowców mających na celu m.in. wymianę doświadczeń, czy też na przykład opracowywanie wytycznych do programów szkoleń dla kadry medycznej z zakresu praw pacjenta i ochrony zdrowia psychicznego.

Jakie jest doświadczenie zawodowe dotychczas powołanych członków Rady?

Do Rady powołani zostali: lekarze psychiatry, pielęgniarki, prawnicy, psychologowie, pracownicy socjalni, terapeuci, a także wybitny student

medycyny. W najbliższych latach grupa ta pracować będzie na rzecz poprawy stanu polskiej psychiatrii.

Rozumiem, że są to praktycy?

Tak. Każdy z nas ma duże doświadczenie zawodowe w codziennej pracy z osobami w kryzysie psychicznym. Doświadczenie to pozwala dostrzec jak działa system pomocy psychiatrycznej w Polsce, zdefiniować jakie przepisy należy zmienić, jakie wprowadzić tak aby efektywnie pomagać pacjentom i zapewnić realny dostęp do leczenia. Umożliwiono pracę zespołowi młodych, doświadczonych specjalistów.

Jakie nadzieje Pani osobiście wiąże z Radą Młodych Ekspertów?

Mamy unikatową okazję czerpać z doświadczeń członków Rady Młodych Ekspertów oraz przyjmować je za podstawę wniosków i opinii, które mają realną szansę na to, by zostać zauważone. Dzięki zaproszeniu do Rady wybitnych młodych praktyków rozpoznawanych i cenionych w swoich środowiskach, miejscach pracy mamy szansę realnie wpłynąć na kształt nie tylko przepisów prawa obowiązujących w obszarze psychiatrii, ale również pokazywać dobre praktyki w obszarze praw pacjenta oraz ochrony zdrowia psychicznego. Mam nadzieję, że wspólnie „odczarujemy” polską psychiatrię. Ruszamy! Działamy!

W skład Rady weszli:

Katarzyna Julia Kowalska – przewodnicząca Rady, doktor nauk prawnych, radca prawny, pracownik naukowy Uniwersytetu Warszawskiego;

Jakub Adryńczyk – student medycyny na Uniwersytecie Warszawskim, wolontariusz Fundacji eFKropka;

Tomasz Gondek – doktor nauk medycznych, lekarz psychiatra, członek Sekcji Edukacji Światowego Towarzystwa Psychiatrycznego;

Katarzyna Juszcak – Pielęgniarka Oddziałowa w Wojewódzkim Specjalistycznym

Zespole Neuropsychiatrycznym im. św. Jadwigi w Opolu;

Marta Kacprzak – pracownik socjalny w Grupie Zdrowie – Arkadiusz Chmieliński, Kraśzewo – Czubaki;

Łukasz Kaczka – radca prawny w Szpitalu Klinicznym im. dra Józefa Babińskiego w Krakowie;

Błażej Kmiecik – doktor nauk społecznych, adiunkt w Zakładzie Prawa Medycznego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi;

Łukasz Mech – lekarz psychiatra na Oddziale Psychiatrycznym Afektywnym Żeńskim w Centrum Medycznym HCP w Poznaniu;

Błażej Misiak – doktor habilitowany nauk medycznych, lekarz psychiatra, stypendysta Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla wybitnych młodych naukowców;

Agata Młynarczyk-Burek – psycholog w Szpitalu Psychiatrycznym w Toszku;

Anna Pelikan – pielęgniarka w Szpitalu Nowowiejskim w Warszawie;

Grzegorz Pożyczka – psycholog w Szpitalu Psychiatrycznym im. dr Barbary Borzym w Radomiu;

Michał Rymaszewski – fizjoterapeuta w Centrum Leczenia Dzieci i Młodzieży w Zaborze;

Anna Rebeka Szczegielniak – lekarz psychiatra, przewodnicząca Sekcji Kształcenia Specjalizacyjnego Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego;

Bartłomiej Taurogiński – lekarz psychiatra, w trakcie specjalizacji z psychiatrii dzieci i młodzieży, przedstawiciel Katedry Psychiatrii Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie;

Kamil Włodarkiewicz – specjalista psychoterapii uzależnień, pedagog, surdopedagog;

Ida Zasada – lekarz psychiatra dzieci i młodzieży w Centrum Pediatrii im. Jana Pawła II w Sosnowcu.

Rozmawiała Anna Panufnik
Zastępca Dyrektora Departamentu
ds. Zdrowia Psychicznego

Porozumienie Rzecznika Praw Pacjenta i Uniwersytetu Jagiellońskiego

20 maja br. Rzecznik Praw Pacjenta i Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego podpisali porozumienie o współpracy na rzecz osób doświadczających kryzysu psychicznego. To pierwsze takie porozumienie w Polsce podpisane ze szkołą wyższą.

Realizacja porozumienia zakłada:

- wydanie publikacji edukacyjnej dotyczącej wybranego tematu, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki psychiatrii dzieci i młodzieży;
- wypracowanie propozycji zmian w ustawie o ochronie zdrowia psychicznego;
- zorganizowanie konferencji naukowej z okazji Światowego Dnia Zdrowia Psychicznego;
- opracowanie poradnika dla małoletnich pacjentów i ich rodziców;
- opracowanie rozwiązań z zakresu praw pacjenta dotyczących subpopulacji małoletnich pacjentów;
- wzajemne wsparcie w organizacji konferencji, sympozjów i innych przedsięwzięć dedykowanych ochronie zdrowia psychicznego;
- odbywanie praktyk w Biurze Rzecznika Praw Pacjenta w Warszawie lub u Rzeczników Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego przez studentów Uniwersytetu, ze szczególnym uwzględnieniem studentów Wydziału Prawa i Administracji oraz Wydziału Lekarskiego;
- udział przedstawiciela Uniwersytetu w pracach Rady Młodych Ekspertów przy Rzeczniku Praw Pacjenta;
- uwzględnienie problematyki praw pacjentów psychiatrycznych w pracach magisterskich i doktoranckich;

Sygnatariusze porozumienia Rzecznika Praw Pacjenta i Uniwersytetu Jagiellońskiego

- wsparcie opiniodawcze z zakresu psychiatrii w szczególnie skomplikowanych sprawach prowadzonych przez Rzecznika Praw Pacjenta.

– *Psychiatria zajmując się badaniem, zapobieganiem i leczeniem zaburzeń oraz chorób psychicznych i dotykając w wielu przypadkach irracjonalnego postrzegania rzeczywistości, wymaga szczególnie racjonalnego stanowienia i stosowania przepisów określających sposób postępowania z pacjentem, wobec pacjenta i na rzecz pacjenta. Jestem przekonany, że rozpoczęta dziś współpraca będzie owocna dla obydwu stron i przyczyni się do wypracowania dobrych rozwiązań dla polskiej psychiatrii – powiedział Bartłomiej Chmielowiec.*

– *Niezrozumienie, lekceważenie. Z takimi reakcjami spotykają się osoby, które borykają się z problemami psychicznymi. Dodatkowo towarzyszy im poczucie wstydu. Skala problemu jest ogromna i zatrwajająca, liczba osób wymagających pomocy nieustannie rośnie. Porozumienie,*

które podpisaliśmy, należy jak najszybciej wypełnić treścią – mówił prof. Wojciech Nowak.

W uroczystym podpisaniu Porozumienia obok jego sygnatariuszy udział wzięli prof. Dorota Malec i prof. Armen Edigarian – Prorektorzy UJ, prof. Jerzy Pisuliński – Dziekan Wydziału Prawa i Administracji, prof. dr hab. Jolanta Pytko-Polończyk – Prodziekan Wydziału Lekarskiego, dr hab. Maciej Pilecki – Kierownik Kliniki Psychiatrii Dzieci i Młodzieży Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum, Grzegorz Saj – Dyrektor Departamentu ds. Zdrowia Psychicznego w Biurze Rzecznika Praw Pacjenta, Jakub Gołąb – Dyrektor Departamentu Dialogu Społecznego i Komunikacji w Biurze Rzecznika Praw Pacjenta oraz Małgorzata Koziół – Rzecznik Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego w woj. małopolskim.

Jakub Gołąb
Dyrektor Departamentu
Dialogu Społecznego i Komunikacji

„U Rzecznika na Młynarskiej”

Spotkanie z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się wsparciem osób doświadczających kryzysu psychicznego

W Biurze Rzecznika Praw Pacjenta, 29 maja 2019 r., odbyło się spotkanie z udziałem trzydziestu przedstawicieli organizacji z całej Polski, których cele statutowe związane są z działaniem na rzecz osób borykających się z kryzysem psychicznym. Otwierając spotkanie Rzecznik Praw Pacjenta Bartłomiej Chmielowiec podkreślił jak istotną rolę organizacje te odgrywają w systemie ochrony zdrowia psychicznego oraz zaprosił uczestników spotkania do podjęcia dialogu oraz bieżącej współpracy w tym obszarze. Na forum spotkania wyłoniła się również szczególna myśl przewodnia, a mianowicie dążenie do tego, „*aby nie skończyło się tylko na wspólnych planach i wielkich słowach*”.

Spotkanie przebiegało w przyjaznej atmosferze. Każda z organizacji miała możliwość przedstawienia prowadzonej przez siebie działalności, oczekiwań i potrzeb odnośnie przedsięwzięć, które mogłyby zostać podjęte w ramach wzajemnej współpracy. Uczestnicy wydarzenia wskazali na znaczące problemy, z którymi mierzą się na co dzień osoby doświadczające kryzysu psychicznego, m.in. omówiono przeszkody, które napotykają mieszkańcy niewielkich wsi i miasteczek. Dostępność do opieki psychiatrycznej jest znikoma, brakuje środków transportu, którymi osoby te mogłyby dotrzeć do innych miejscowości, gdzie uzyskałyby potrzebną im pomoc. W trakcie spotkania zwrócono tak-

Spotkanie z organizacjami pozarządowymi „U Rzecznika na Młynarskiej”

że uwagę na trudną sytuację osób skazanych cierpiących na zaburzenia natury psychicznej, w tym także osób odbywających kary izolacyjne oraz osób, które już odbyły taką karę, nie mających wystarczającego dostępu do opieki psychiatrycznej.

Obszary współpracy z organizacjami, które zostały zaproponowane w trakcie spotkania to: włączenie przedstawicieli trzeciego sektora w pracę nad zmianami do ustawy z dnia 26 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego; rozwijanie kontaktów lokalnych pomiędzy organizacjami i Rzecznikami Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego, w tym uczestnictwo we wspólnych wydarzeniach, prowadzenie spotkań informacyjno-edukacyjnych; zawarcie przez chętne organizacje porozumienia o współpracy w ramach programu „Łączy Nas Pacjent”, realizowanego w Biurze Rzecznika Praw Pacjenta.

W spotkaniu udział wzięli Pan Mateusz Biernat – asystent zdrowienia, pracownik Biura ds. Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie oraz Przedstawiciele Organizacji: Stowarzyszenie „Otwórzcie Drzwi”, Zamojskie Stowarzyszenie Ochrony

Zdrowia Psychicznego, Stowarzyszenie Działających na Rzecz Zdrowia Psychicznego „Dla Rodziny, „Integracja” Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób z Zaburzeniami Psychicznymi, Stowarzyszenie Młodzieży i Osób z Problemami Psychicznymi, Ich Rodzin i Przyjaciół POMOST, Abstynenckie Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy „Jedność”, Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego „Wzajemna Pomoc, Stowarzyszenie Rodzin OTWARTY UMYŚL, Fundacja Wspierania Rozwoju Społecznego LEONARDO, Stowarzyszenie na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi „Niezapominajka” w Głogowie, Stowarzyszenie Osób i Rodzin na Rzecz Zdrowia Psychicznego „Zrozumieć i Pomóc”, Polskie Towarzystwo Higieny Psychiczej, Fundacja Polski Instytut Otwartego Dialogu, Siedleckie Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Chorobą Alzheimer, Stowarzyszenie „Zespołu Regionalnego Koalicji na rzecz Zdrowia Psychicznego” Warszawski Dom pod Fontanną, Warszawskie Towarzystwo Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych „Powrót z U”.

Katarzyna Stępczak i Dominika Opała
Rzecznicy Praw Pacjenta Szpitala
Psychiatrycznego z woj. wielkopolskiego

Prof. Barbara Remberk

Walczcie! Nigdy się nie poddawajcie!

O zdrowie psychiczne najmłodszych pacjentów dbają lekarze psychiatry ze specjalizacją dzieci i młodzieży. Wśród nich jeden jest wyjątkowy. To konsultant krajowy w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży. Aktualnie tę funkcję pełni Pani Profesor Barbara Remberk, kierownik Kliniki Psychiatrii Dzieci i Młodzieży w Instytucie Psychiatrii i Neurologii w Warszawie. Specjalnie dla „Jednym Głosem dla Psychiatrii” Pani Profesor opowiedziała o swojej codziennej pracy i podejmowanych działaniach. Podzieliła się także receptą na udane wakacje, a do najmłodszych Czytelników naszego kwartalnika skierowała osobisty apel.

Pani Profesor, kim jest konsultant krajowy w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży?

Konsultant krajowy jest powoływany przez Ministra Zdrowia i działa na jego zlecenie. Zakres zadań jest zapisany w ustawie o konsultantach. Na zlecenie ministerstwa czy innych instytucji, w tym Rzecznika Praw Pacjenta, wydaję opinie w różnych sprawach dotyczących psychiatrii dzieci i młodzieży oraz sygnalizuję problemy, które się w niej pojawiają.

Czym zajmowała się Pani w ostatnich miesiącach?

Konsultantem krajowym jestem od marca 2017 roku. W tym czasie narastał kryzys związany z utrudnionym dostępem do świadczeń psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży. Problemem jest brak kadr i swego rodzaju błędne koło, którego doświadczamy: w rejonach, gdzie lekarze psychiatry są, istnieje szansa, że będą kolejni, bo mają się gdzie szkolić, zaś tam, gdzie nie ma ich już teraz, szanse na szkolenie, a co za tym idzie na pojawienie się nowych psychiatrów też są mniejsze. Spotykałam się w tej sprawie z wieloma osobami, przedstawiałam Ministrowi Zdrowia docierające do mnie opinie i sygnały. Drugim ważnym obszarem mojej działalności była praca w Zespole ds. zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży powołanego przy Ministrze Zdrowia. Opracowaliśmy system szkoleń dla psycholo-

gów, psychoterapeutów, terapeutów środowiskowych oraz model opieki psychiatrycznej dla najmłodszych pacjentów.

Jak będzie wyglądać nowy model wsparcia dla dzieci i młodzieży w kryzysie psychicznym?

Jego głównym założeniem jest zwiększenie dostępności do pomocy na podstawowym poziomie, gdzie nie jest potrzebna interwencja lekarska, ale inne wsparcie np. psychologiczne. System bazuje na założeniach psychiatrii środowiskowej. Pierwszy poziom zakłada szybki dostęp do psychologa lub terapeuty, który sam będzie mógł udzielić pomocy lub wskazać dalszą ścieżkę postępowania. Drugi, to poradnie zdrowia psychicznego, gdzie pracuje psycholog zapewniający wsparcie długoterminowe, możliwa będzie też pomoc lekarza psychiatry. Trzeci, to oddział całodobowy, z izbą przyjęć, z pełnym dostępem do lekarza psychiatry. Tam będą przyjmowani ci pacjenci, dla których pomoc udzielana na dwóch pierwszych poziomach byłaby niewystarczająca. Spośród osób, które obecnie po raz pierwszy szukają pomocy, ok. 70 % trafia na izbę przyjęć niepotrzebnie. W ich przypadku dwa pierwsze poziomy byłyby wystarczające.

Czytelnikami naszego kwartalnika są także młodzi lekarze, studenci medycyny. Jakby ich Pani zachęciła do wybrania właś-

nie specjalizacji psychiatrii dzieci i młodzieży?

Jest ona bardzo ciekawa. Dziecko jest bowiem tajemniczym pacjentem. Aby zrozumieć, co się z nim dzieje, musimy uwzględnić wiele czynników, które mogą wpływać na jego zdrowie psychiczne. Można powiedzieć, że jest to praca detektywistyczna. Jeśli uda się skutecznie wejść w świat przeżyć dziecka, skutecznie mu pomóc, to jest to ogromna radość, bo to rzutuje na całe jego życie. Dla mnie to jest najbardziej fascynująca ze wszystkich specjalizacji.

Przedstawiła Pani swoje działania o charakterze systemowym. Czy konsultant krajowy zajmuje się także przypadkami indywidualnych pacjentów?

Trafiają do mnie różne sprawy, także te indywidualne. Rodzice czy opiekunowie proszą o poradę czy interwencję, pytają o kwestie prawne związane z postępowaniem sądowym lub też o sam przebieg leczenia dziecka. W takich sprawach moje możliwości oddziaływania są ograniczone, gdyż pomoc powinna być udzielana w środowisku, gdzie żyje dana osoba. Zawsze jednak staram się coś doradzić, ukierunkować dalsze postępowanie, a przede wszystkim zachęcam do pełnej zaufania rozmowy z lekarzem, który prowadzi leczenie.

Opustoszały szkoły, uczniowie udali się na zasłużony odpoczynek. Czy wakacje to czas sprzyjający zdrowiu psychicznemu dzieci i młodzieży?

Nasilenie zaburzeń psychicznych ma tendencje sezonowe. Latem wiele osób czuje się lepiej. W czasie wakacji dzieci nie muszą chodzić do szkoły, a zatem odpada czynnik związany z nauką, z obowiązkiem szkolnym, który u osób źle się czujących jeszcze bardziej może pogłębiać kryzys. Bardzo ważna w leczeniu i profilaktyce zaburzeń psychicznych jest aktywność fizyczna. Przyczynia się ona do wydzielania substancji w mózgu, które powodują wzrost neuronów.

Dlatego zachęcam do wychodzenia z domu, do spotykania się z ludźmi. Jeśli ktoś nawet nie ma ochoty, żeby gdzieś wyjść, niech potraktuje to jako swego rodzaju ćwiczenie – wychodzę z domu nie po to, żeby się dobrze bawić, ale po prostu żeby wyjść.

Jak o swój dobrostan psychiczny dba konsultant krajowy w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży?

Osobiście bardzo lubię wszelkiego rodzaju sporty ruchowe i niezmiernie się cieszę, że moje hobby i prywatne upodobania znajdują potwierdzenie w badaniach naukowych jako takie, które sprzyjają zdrowiu psychicznemu. W Instytucie Psychiatrii i Neurologii, gdzie na co dzień pracuję, pacjenci mają raz w tygodniu wyjścia na salę gimnastyczną. Czasami uda mi się z nimi wyjść i spędzić czas aktywnie, pograć w koszykówkę czy siatkówkę.

Wakacje to czas wypoczynku i ładowania akumulatorów, ale to także czas ryzyka i różnorodnych zagrożeń. Po czym poznać, że coś złego dzieje się z dzieckiem i gdzie szukać pomocy?

Zmiana. To słowo – klucz. Gdy dziecko przed wyjazdem na kolonię było pogodne, a po powrocie spędza czas w pokoju, zamknięte w sobie to znak, że coś się niepokojącego dzieje. Zmiana może nastąpić też w drugim kierunku – wcześniej nieśmiały nastolatek po powrocie z obozu wychodzi regularnie na imprezy, wraca późno w nocy, pod wpływem alkoholu. Należy zacząć od rozmowy z dzieckiem. Pomocny powinien być również lekarz pierwszego kontaktu. Najodpowiedniejszą osobą w takich sytuacjach jest jednak psycholog i to do niego powinni trafić rodzice ze swoim dzieckiem.

Jakie sytuacje w pracy lekarza psychiatrii dają największą satysfakcję?

Majka Jeżowska śpiewała, że „wszystkie dzieci nasze są” – i faktycznie: wszystkie dzieci

Prof. Barbara Remberk, Konsultant krajowy w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży

nasze są. Szczególną radość przynoszą jednak przypadki, gdy sytuacja jest bardzo trudna, jako lekarze sami za bardzo nie wierzymy, że uda się pomóc, a po kilku latach ten nasz pacjent przychodzi i mówi, że jest dobrze. I nie tylko tak mówi, po nim samym widać, że jest dobrze.

Pani Profesor, co chciałaby Pani przekazać dzieciom i młodzieży – tym, które spędzają wakacje nad morzem czy w górach, ale także tym, które są teraz na oddziałach psychiatrycznych?

Nie bójcie się prosić o pomoc. Walczcie o swoje dobre samopoczucie, ale też o to, żeby po-

moc była Wam udzielona. Jeśli słyszycie, że termin do lekarza jest za miesiąc, a czujecie, że pomoc jest Wam potrzebna już teraz, nie odpuszczajcie, mówcie wprost: ale ja pomocy potrzebuję teraz. Nie zapominajcie o swoich znajomych, którzy pomocy potrzebują. Jeśli widzicie, że wśród swoich koleżanek czy kolegów jest ktoś, kto potrzebuje wsparcia, powiedzcie o tym osobie dorosłej, której ufacie. Walczcie o siebie i o innych. I nigdy się nie poddawajcie!

Rozmawiał
Grzegorz Saj
Dyrektor Departamentu
ds. Zdrowia Psychicznego

Mam na imię Katarzyna, mam 17 lat, a od dwóch choruję na depresję.

Moje problemy zaczęły się już w dzieciństwie w pierwszych latach edukacji. Odkąd pamiętam, żyłam w nieustannym stresie i napięciu. Bardzo zależało mi na opinii innych, dlatego starałam się robić wszystko na 100%, choć teraz wiem, że jest to nierealne.

Dużo się uczyłam, osiągałam najwyższe wyniki, byłam poukładanym i grzecznym dzieckiem, nigdy się nie kłóciłam, nie przeklinałam, nie buntowałam się, a kiedy przychodził wieczór, od razu kładłam się spać – z pozoru byłam idealną córką. Rówieśnicy opisywali mnie jako osobę ambitną i pracowitą, bo zawsze z takiej strony się pokazywałam. W rzeczywistości czułam się samotna i nieszczęśliwa. Po szkole zachodziłam do sklepu i kupowałam sobie niezdrowe jedzenie. Wracałam do domu, a oglądając przypadkowe seriale, zjadałam stres i napięcie, które nawarstwiało się każdego dnia. Wstawałam rano spięta, a przed każdym sprawdzianem trzęsły mi się ręce, zdarzało mi się też płakać z nadmiaru trudnych emocji, jakie odczuwałam. Było mi bardzo trudno przez poprzeczkę, którą sama sobie ustawiłam.

Przez wiele lat osiągnięcie najwyższych wyników w nauce i perfekcjonizm w wielu sferach mojego życia nie były trudne, jednak na początku 2017 roku, kiedy byłam uczennicą drugiej klasy gimnazjum, wszystko obróciło się o 180 stopni – zachorowałam na depresję.

Byłam przygnębiona i przewlekłe zmęczona. Miałam problemy ze snem, apetytem i koncentracją, przez co moje oceny w szkole się pogorszyły. Zamknęłam się w sobie, zaczęłam siadać w ostatnich ławkach, drugie śniadanie jeść w łazience, a przerwy spędzać pisząc pamiętnik, gdzie przelewałam moje myśli na papier. Wracałam do domu i zamykałam się w pokoju, gdzie robiłam sobie krzywdę. Nie potrafiłam już normalnie funkcjonować i to był moment, kiedy zaczął się mój pierwszy epizod depresji.

Szybko otrzymałam pomoc zarówno ze strony szkoły, jak i mamy. Trafiłam do świetnej pani psycholog, która pomaga mi do dziś. Dostałam skierowanie do psychiatry i zaczęłam brać leki przeciwdepresyjne, jednak to nie wystarczyło i wspólnie podjęliśmy decyzję o hospitalizacji. Spędziłam dwa miesiące w szpitalu psychiatrycznym, a potem przeszłam na pewien rodzaj zajęć indywidualnych w szkole, co pozwoliło mi skończyć gimnazjum i wyjść z choroby.

Nie ukrywałam tego, co przeszłam i mówiłam o tym otwarcie. Wtedy po raz pierwszy zobaczyłam skalę zjawiska, jakim jest depresja i samookaleczenie się wśród młodzieży. Rówieśnicy podchodzili do mnie i dziękowali, że wyszłam z tym na światło dzienne. Wielu z nich również się z tym borykało, ale bało się powiedzieć o tym bliskim. Czuli, że to tylko ich dotyczy i są „nienormalni”. Cieszę się, że miałam odwagę powiedzieć „choruję na depresję”, ponieważ nie tylko pomogło mi to w zaakceptowaniu choroby, ale także skłoniło wiele osób do zgłoszenia się po profesjonalną pomoc.

Niestety rok później znów musiałam stawić czoła chorobie. Dzięki mojej uważności i szybkiej reakcji na pierwsze objawy nawrotu, epizod był łagodniejszy, a ja w krótszym czasie sobie z nim poradziłam.

Dzisiaj mam 17 lat i mogę powiedzieć, że jestem szczęśliwa. Mam zdrowe podejście do życia i nauki, spotykam się ze znajomymi i nie odmawiam sobie drobnych przyjemności każdego dnia. Akceptuję siebie taką, jaką jestem i ciągle się rozwijam. Dzielę się moją historią, aby poszerzać świadomość na temat zaburzeń natury psychicznej m.in. depresji i pokazywać ludziom, że da się z nich wyjść. Działam w tym zakresie w internecie, współtworząc platformę *Nastoletni Azył*, ale także w świecie realnym będąc ambasadorką Kampanii „Zobacz... Znikam” zajmującej się profilaktyką samobójstw u dzieci i młodzieży.

Katarzyna

Sprawa dla Rzecznika

Po pierwsze – bezpieczeństwo

Praca Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego to troska o wspólne bezpieczeństwo. Bezpieczny szpital to bezpieczny personel, bezpieczny personel to bezpieczny pacjent, bezpieczny pacjent to pacjent, którego prawa są respektowane.

Na oddziale psychiatrycznym dla dzieci i młodzieży jednego ze szpitali miały miejsce częste przypadki samowolnego opuszczenia oddziału przez pacjentów. Było to spowodowane swobodnym dostępem pacjentów do tzw. ręcznych ostrzegaczy pożarowych (kwadratowe czerwone pudełka przymocowane do ściany z możliwością zbitcia szybki). Po uruchomieniu alarmu przeciwpożarowego, blokady elektromagnetyczne w drzwiach oddziału ulegały zwolnieniu.

O problemie został poinformowany Rzecznik Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego, który podjął współpracę z kierownictwem oddziału i dyrekcją szpitala mającą na celu wyeliminowanie problemu. Prezes szpitala przywołał obowiązujące przepisy przeciwpożarowe, które uniemożliwiają samowolne dokonywanie zmian w systemie przeciwpożarowym. Rzecznik wystąpił pisemnie do Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej z prośbą o przedsta-

wienie możliwych rozwiązań problemu. Komendant PSP poinformował, że dokonanie zmian w systemie przeciwpożarowym jest możliwe po ponownej analizie topografii obiektu przez rzeczoznawcę ds. ochrony przeciwpożarowej wspólnie z projektantem obiektu. Rozpoczęto przeprowadzanie stosownych pomiarów.

Po uzyskaniu akceptacji na dokonanie zmian i wyłonieniu wykonawcy ręczne ostrzegacze pożarowe zostały usunięte z miejsc ogólnodostępnych dla pacjentów, a pozostały lub zostały umieszczone w pomieszczeniach dostępnych dla personelu bądź w pomieszczeniach wspólnie wykorzystywanych przez personel i pacjentów (np. sale lekcyjne).

Dominik Miedziak
Rzecznik Praw Pacjenta Szpitala
Psychiatrycznego w Centrum Pediatrii
im. Jana Pawła II w Sosnowcu

Uwaga! Konkurs!

Wiedzę o zdrowiu psychicznym można zdobywać czytając książki, oglądając filmy, surfując po Internecie. Można ją pogłębić także poprzez udział w konkursach. Serdecznie zapraszamy do udziału w pierwszym z nich.

„*Psychiatria w moich oczach*” – jest skierowany do dzieci i młodzieży z oddziałów psychiatrycznych. Celem konkursu jest rozbudzanie i rozwijanie u młodych pacjentów aktywności artystycznej i twórczego zindywidualizowanego myślenia oraz podkreślenie faktu, że sztuka posiada nie tylko walor rozrywkowy, ale jest również ciekawą formą komunikowania swoich przemyśleń oraz spostrzeżeń na dany temat. Przedmiotem konkursu jest krótka forma artystyczna stanowiąca indywidualne spostrzeżenie na ww. temat. Zachęcamy do pobudzenia wyobraźni i przedstawienia w dowolnej formie, jak widzicie psychiatrię.

Szczegółowe informacje na temat aktualnego i przyszłych konkursów, warunków uczestnictwa i przewidzianych nagród znajdziecie na naszej stronie internetowej www.rpp.gov.pl

Z życia Departamentu ds. Zdrowia Psychicznego

Ostatnie tygodnie przyniosły kilka istotnych wydarzeń związanych z działalnością naszego Departamentu.

Konferencja w Suwałkach

W lipcu Rzecznik Praw Pacjenta i Szpital Psychiatryczny w Suwałkach zorganizowali konferencję regionalną „Psychiatria środowiskowa – szanse i wyzwania”. Okazją do spotkania była rocznica funkcjonowania pilotażu centrum zdrowia psychicznego w Suwałkach. Kierownik Biura ds. pilotażu dr Marek Balicki podsumował roczne doświadczenia pilota-

żu zapowiadając tworzenie kolejnych kilkunastu centrów w całej Polsce. Rzecznik Praw Pacjenta Bartłomiej Chmielowiec przedstawił analizę porównawczą obydwu edycji Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego. Dyrektor Departamentu ds. Zdrowia Psychicznego Grzegorz Saj zaprezentował istotę działań edukacyjnych i współpracy z mediami na rzecz psychiatrii środowiskowej. Krzysztof Olkowicz, główny koordynator ds. ochro-

Uczestnicy konferencji regionalnej „Psychiatria środowiskowa – szanse i wyzwania” w Suwałkach

ny zdrowia psychicznego w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich wskazywał na potrzebę koordynacji zadań realizowanych przez różne instytucje. Zadania pielęgniarek i pielęgniarzy w realizacji zadań centrów środowiskowych przybliżył dyrektor Szpitala Psychiatrycznego w Choroszczy Tomasz Goździkiewicz. O praktycznych aspektach działalności Centrum w Suwałkach opowiedział jego kierownik dr Marcin Wróbel, zaś kwestie finansowe omówiła Elżbieta Kilan z Centrali Narodowego Funduszu Zdrowia.

Zmiany kadrowe

Dobiegła współpraca z kilkoma wieloletnimi pracownikami naszego Departamentu. Pani Beata Matulińska, dotychczasowy Rzecznik Praw

Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego w Świętokrzyskim Centrum Psychiatrii w Morawicy objęła stanowisko dyrektora tego podmiotu leczniczego. Pani Mirosława Kałdowska, autorka cyklu poświęconego prawnym aspektom ochrony zdrowia psychicznego w naszym kwartalniku, pracująca jako Rzecznik w Szpitalu w Świeciu, wygrała konkurs na stanowisko kierownika działu organizacyjno – prawnego tego Szpitala. Obydwu Paniom serdecznie gratulujemy!

Współpracę z Biurem Rzecznika Praw Pacjenta zakończyli także Pan Naczelnik Jarosław Malik, Pani Agata Jasińska oraz Panowie Rzecznicy Michał Kamiński i Tomasz Witkowski. Wszystkim dziękujemy za kilkuletnią pracę i życzymy pomyślności na nowym etapie pracy zawodowej.

Prawa dziecka-pacjenta w szpitalu psychiatrycznym Prawne aspekty

Kryzys psychiczny może dotknąć nie tylko osoby dorosłe, ale również dzieci i młodzież. Osoby małoletnie ze względu na swój stan zdrowia mogą zostać hospitalizowane na oddziale całodobowym w szpitalu psychiatrycznym.

Kogo uważamy za pacjenta małoletniego?

Małoletnim pacjentem jest osoba, która nie ukończyła 18 roku życia. Od 13. roku życia osoba nieletnia nabywa ograniczoną zdolność do czynności prawnych. Może się zdarzyć, iż osobą pełnoletnią będzie osoba, która po ukończeniu 16 roku życia, a przed ukończeniem 18 roku, zawarła za zgodą sądu związek małżeński.

 Osoba mająca ograniczoną zdolność do czynności prawnych to osoba, która może dokonywać czynności prawnych,

jednak w sposób ograniczony w porównaniu z osobą mającą zdolność pełną. Ograniczenie to przejawia się przede wszystkim w zasadniczym wymogu uzyskania zgody przedstawiciela ustawowego na czynności zobowiązujące i rozporządzające; w odniesieniu do niektórych typów czynności oznacza zaś niemożność ich dokonywania w ogóle.

Czy osoby małoletnie hospitalizowane w szpitalu psychiatrycznym mają swoje prawa?

Osobie małoletniej przebywającej w szpitalu psychiatrycznym przysługują prawa wy-

Bartłomiej Chmielowiec – Rzecznik Praw Pacjenta

nikające z ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta oraz ustawy o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994 r. Należy zauważyć, że korzystanie z niektórych praw pacjenta wymaga bezpośredniego udziału przedstawiciela ustawowego lub prawnego np. prawa do zgłoszenia sprzeciwu wobec opinii albo orzeczenia lekarza. Ustawodawca również nie przyznał małoletnim pacjentom prawa do wglądu do dokumentacji medycznej, zastrzegając je dla osób pełnoletnich mających pełną zdolność do czynności prawnych.

Ustawodawca wprowadził szczególne uregulowanie, wynikające z wieku małoletniego pacjenta, dotyczące zakresu udzielanej informacji o stanie zdrowia, prawa do wyrażenia zgody lub odmowy na udzielenie świadczeń zdrowotnych oraz prawa do wyrażenia zgody na przyjęcie do szpitala psychiatrycznego. Rozgraniczenie przedziału wiekowego przez ustawodawcę wynika z faktu, że dopiero wraz z ukończeniem szesnastego roku życia człowiek nabywa zdolność do świadomego i racjonalnego ustosunkowania się do proponowanych mu świadczeń zdrowotnych.

“ Pacjent,
który zna swoje prawa,
będzie najlepszym
rzecznikiem
swoich praw ”

Bartłomiej Chmielowiec

! Zakres informacji o stanie zdrowia pacjenta małoletniego wynika z osiągniętego przez niego wieku. Osoby przed 16. rokiem życia otrzymają informację tylko w zakresie i formie potrzebnej do prawidłowego przebiegu leczenia.

Jakie prawa przysługują pacjentowi małoletniemu?

Informuje o tym Karta Praw Dziecka – Pacjenta, dokument opracowany przez Rzecznika Praw Pacjenta i Rzecznika Praw Dziecka, poświęcony najmłodszym pacjentom. Zamieszczamy ją obok.

! Pacjent, w tym pacjent małoletni w przypadku wątpliwości dotyczących właściwej realizacji przysługujących mu praw w szpitalu psychiatrycznym – ma prawo do spotkania z Rzecznikiem Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego.

Mirosława Kałdowska
b. Rzecznik Praw Pacjenta
Szpitala Psychiatrycznego
ze Świecia

KARTA PRAW DZIECKA - PACJENTA

- 1 Dzieckiem - pacjentem jest każda osoba, która nie ukończyła 18 lat.
- 2 Jeżeli zachorujesz, personel medyczny powinien zrobić wszystko, żeby Cię wyleczyć i zapewnić opiekę podczas leczenia.
- 3 Kiedy tylko stan Twojego zdrowia się poprawi na tyle, że będziesz mógł wrócić do domu, masz do tego prawo.
- 4 Ty oraz Twoi rodzice lub opiekunowie macie prawo wiedzieć, w jaki sposób lekarze zamierzają Cię leczyć i jakie to przynosi efekty.
- 5 Twoi rodzice lub opiekunowie mają prawo do dokumentów, w których lekarze opisują Twoją chorobę i leczenie.
- 6 Decyzja o leczeniu nie może być podejmowana bez Twojego udziału, jednak dopóki nie skończysz 16 lat podejmą ją za Ciebie rodzice lub opiekunowie - potem także Ty będziesz o tym współdecydował.
- 7 Nikt bez Twojej zgody nie może rozgłaszać, że jesteś chory - masz prawo, by zachowano to w tajemnicy, którą znasz tylko Ty, personel medyczny oraz Twoi rodzice lub opiekunowie.
- 8 Nikt nie może Cię bić, zawstydząć, lekcewarzyć i straszyć. W czasie choroby dorośli powinni szczególnie Cię wspierać i dbać o Twoje dobre samopoczucie.
- 9 Masz prawo do stałego kontaktu z najbliższymi. Twoi bliscy mają prawo być z Tobą w szpitalu, sanatorium lub uzdrowisku. Tylko w wyjątkowych sytuacjach lekarze decydują, że nie mogą oni z Tobą przebywać.
- 10 Podczas pobytu w szpitalu, sanatorium, uzdrowisku zawsze możesz do swoich bliskich zadzwonić lub napisać.
- 11 Szpital, sanatorium lub uzdrowisko to miejsca, w których masz wyzdrowieć, ale masz również prawo do nauki, zabawy i odpoczynku. Wyzdrowiejesz szybciej nie myśląc ciągle o chorobie.
- 12 Jeżeli tylko masz taką ochotę, możesz spotkać się z osobą duchowną Twojego wyznania.
- 13 Masz prawo umieścić cenne przedmioty w depozycie szpitalnym.

Pamiętaj, że każde dziecko ma prawo do wyrażenia swojego zdania we wszystkich sprawach, które go dotyczą. Personel medyczny i opiekunowie są zobowiązani do wysłuchania dziecka oraz przyjęcia jego opinii z należytą wagą.

Rzecznik Praw Pacjenta
Bartłomiej Chmielowiec
Bartłomiej Chmielowiec

Rzecznik Praw Dziecka
Mikołaj Pawlak
Mikołaj Pawlak

 800 190 590
Telefoniczna Informacja Pacjenta

 800 12 12 12
Dedykowany Telefon Infolinii Edukacyjno Praw Dziecka

Konwencja
o Prawach
Dziecka

Rzecznik Praw Pacjenta

W przypadku pytań, wątpliwości lub sytuacji naruszenia praw pacjenta
skontaktuj się z Biurem Rzecznika Praw Pacjenta
ul. Młynarska 46
01-171 Warszawa

Telefoniczna Informacja Pacjenta
800 190 590
czynna pn. – pt. w godz. 8:00-18:00

www.rpp.gov.pl
e-mail: kancelaria@rpp.gov.pl

WYDAWCA: Rzecznik Praw Pacjenta
REDAKTOR NACZELNY: Grzegorz Saj
Redakcja merytoryczna: Anna Panufnik, Kamil Lewko
Redakcja techniczna: Małgorzata Duda
Druk: Centrum Obsługi Administracji Rządowych (COAR), Warszawa
Adres: ul. Młynarska 46, 01-171 Warszawa
Kontakt: e-mail: jednymglosem@rpp.gov.pl, tel.: (22) 532 82 22
Nakład: 1200 szt.

RZECZNIK PRAW PACJENTA

Artykuły autorów nie będących pracownikami Biura Rzecznika Praw Pacjenta
są wyrazem ich osobistych poglądów, nie zaś stanowiskiem Rzecznika Praw Pacjenta